

***Leven in waarheid,
waar de leringen van
H.P.Blavatsky en Krishnamurti
elkaar vinden***

Ali Ritsema

Ali Ritsema was jarenlang de voorzitter van de Theosofische Vereniging in Nederland.

Op de Krishnamurti studiedagen 2014 met als thema *Het pad naar de Waarheid* gaf zij onderstaande lezing.

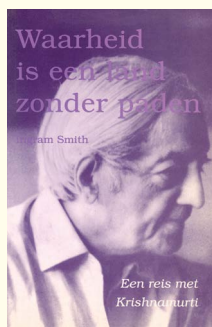
Dit artikel is gebaseerd op mijn bijdrage aan een studiedag, op 10 mei 2014 gehouden in Naarden, die werd georganiseerd door het Internationaal Theosofisch Centrum (ITC) en het Informatiecentrum Krishnamurti Bilthoven (IKB). Het dag-thema was *Leven in Waarheid*. Het is niet verwonderlijk dat door deze twee organisaties juist voor dit thema werd gekozen want het begrip 'waarheid' is, hoewel de benaderingen verschillen, evenzeer een centraal onderwerp in theosofie als in de leringen van Krishnamurti. We merken vaak niet dat we vast komen te zitten in de benadering die onze voorkeur heeft, en zien dan de waarde van andere benaderingen over het hoofd. Het was daarom mijn bedoeling met deze bijdrage de raakvlakken te laten zien tussen theosofie en Krishnamurti wat het zoeken naar en leven in waarheid betreft. Beide benaderingen, net als zoveel andere benaderingen, kunnen ons helpen om tot een begrip van 'binnenuit' te komen, en dat is tenslotte de bedoeling van onze studies.

In 1889 schreef H.P. Blavatsky (HPB) in het artikel *The New Cycle, Collected Writings* (CW) XI, bladzijde 33, dat een toon is aangeslagen die nog niet eerder is gehoord door de mensheid van dit tijdperk; en dat een nieuw idee wordt onthuld dankzij de evolutionaire krachten. Dit idee, zegt zij, is anders dan alles wat in de negentiende eeuw is voortgebracht; het is echter identiek met de gedachte die de overheersende toon is geweest en het sleutelwoord is van elke eeuw, en dan wel speciaal van de afgelopen eeuw, namelijk absolute vrijheid van denken voor de mensheid. Ook stelt HPB in een ander artikel (CW VIII, bladzijde 174) dat er een grote verandering zal komen in de mentale constitutie van de mensheid, en dat psychologen in de nabije toekomst nogal wat extra werk te doen zullen krijgen.

In 1929 – slechts dertig jaar na het artikel van HPB – begint Krishnamurti zijn specifieke werk en waar hij grote nadruk op legt is met name vrijheid van het denken en het ontwikkelen van een andere kwaliteit van denken. Hij is bij uitstek in staat het ingewikkelde web van het denken als het ware te ontrafelen.

Iedereen die geïnteresseerd is in theosofie wordt dan ook niet alleen gestimuleerd door de benadering van HPB, maar wordt ook aangespoord door Krishnamurti's streven om tot vrijheid van denken te komen. De leringen, doorgegeven door HPB en Krishnamurti, sluiten mijns inziens naadloos op elkaar aan en in dit artikel heb ik ze als het ware naast elkaar gelegd.

'Waarheid' komt in de Theosophical Society (TS) duidelijk tot uitdrukking in het zegel *Satyân Nâ'sti Paro Dharma*, dat niet alleen vertaald kan worden als 'Geen godsdienst boven waarheid' maar ook als 'Waarheid gaat elke lering te boven'. Dit zegel is als het ware de blauwdruk van de Theosophical Society (Adyar), de TS: dit is waar de TS voor staat, en de doeleinden en principes kunnen alleen worden gezien en bestudeerd met dit in het achterhoofd.

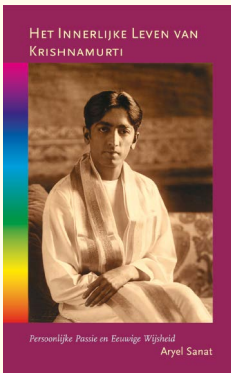
Krishnamurti's grote impact op de wereld zou je kunnen samenvatten met zijn gedenkwaardige woorden *Waarheid is een land zonder paden* waarmee hij in 1929 afstand deed van alles waarop hij vastgepind dreigde te worden. Deze woorden zijn de kern, de essentie, van zijn lering.

Zowel theosofische leringen als die van Krishnamurti wijzen de mens erop dat elke lering en elk pad een blokkade kan worden in de zoektocht naar waarheid. Immers, waarheid IS en gaat het conceptuele denken te boven.

Binnen 'waarheid IS' kan onderscheid gemaakt worden tussen absolute waarheid en relatieve waarheid. HPB stelt dat *in een wereld die zo eindig en geconditioneerd is als de mens zelf, er geen ruimte is voor absolute waarheid over welk onderwerp dan ook. Maar, voegt zij eraan toe, er zijn relatieve waarheden en daar moeten we naar vermogen het beste van maken. Er zijn in elk tijdperk wijze mensen geweest die tot het absolute zijn gekomen, maar toch slechts relatieve waarheden konden onderwijzen. Tot nu toe heeft niemand, geboren uit een sterfelijke vrouw in ons ras* [NB 'ras' staat voor het ontwikkelingsstadium van bewustzijn] *de hele en uiteindelijke waarheid aan iemand anders doorgegeven, en kon dat ook niet want ieder van ons moet de (voor hem/haar) uiteindelijke kennis in zichzelf vinden. Aangezien er geen twee denkvermogens absoluut gelijk kunnen zijn, moet eenieder de allerhoogste verlichting door eigen streven ontvangen, in overeenstemming met zijn capaciteiten, en niet door menselijk licht. De grootste levende adept kan slechts zoveel van de universele waarheid onthullen als het denkvermogen, waarop hij het wil inprenten, in zich op kan nemen en niet méér* (CW IX, bladzijde 31). In feite wordt hier door HPB gesteld dat, pas als de verbinding van manas met buddhi definitief tot stand is gekomen, dan ook het goddelijk licht van atma het denken verlicht.

In CW XI, bladzijde 451 stelt zij: *Ideeën over het oneindige en het absolute liggen niet binnen de capaciteiten van ons brein, en kunnen dat ook niet. Zij kunnen slechts correct weerspiegeld worden door ons spiritueel bewustzijn*, dat wil zeggen door een denkvermogen dat verlicht wordt door buddhi.

Krishnamurti is zich hiervan bewust. Als hij in augustus 1922 besluit om regelmatig te gaan mediteren, zegt hij over het belang van buddhi: *'Sinds 3 augustus mediteerde ik regelmatig elke ochtend ongeveer dertig minuten. Ik kon me tot mijn verbazing uiterst gemakkelijk concentreren, en binnen een paar dagen begon ik duidelijk te zien waar ik had gefaald en waar ik nog faalde. Onmiddellijk begon ik bewust de verkeerde zaken die ik in de afgelopen jaren vergaard had te vernietigen. Met dezelfde vastberadenheid zette ik mij ertoe manieren en wegen te vinden om mijn doel te bereiken. Ten eerste realiseerde ik me dat ik al mijn andere lichamen in harmonie moest brengen met het buddhische gebied [het bewustzijnsniveau dat onmiddellijk buiten het gebied van het denken ligt] en om deze harmonieuze combinatie tot stand te brengen moest ik erachter komen wat mijn ego op het buddhische gebied wilde. Om de verschillende lichamen te harmoniseren moest ik ze met dezelfde snelheid laten vibreren als het buddhische, en om dit te doen moest ik ontdekken wat het vitale belang van het buddhische was. Met een gemak dat me nogal verbaasde vond ik dat het voornaamste belang op dat hoge gebied bestond uit het dienen van de Heer Maitreya en de Meesters. Met dat idee helder in mijn fysieke denken moest ik de andere lichamen richten en beheersen om hetzelfde te denken als op het verheven en spirituele gebied (aanhaling gebruikt door Aryel Sanat in Het innerlijke leven van Krishnamurti, UTVN, bladzijde 110).*

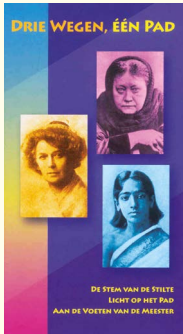
Personal Dasein and Eternal Wisdom
Aryel Sanat

Voor Krishnamurti is dit het begin van een belangrijke fase in zijn transformatieproces.

Door dit te doen volgt Krishnamurti het advies op van Meester Koot Hoomi: *Stabiliseer en verruim jezelf en streef ernaar het denken en het brein ondergeschikt te maken aan het innerlijke ware Zelf. Wees tolerant ten aanzien van verschillen in inzicht en methode, want in ieder van ons schuilt gewoonlijk ergens binnenin een stukje waarheid, ook al is zij vaak zozeer verwrongen dat je haar niet meer kunt herkennen. Zoek naar dat nietigste glimpje licht te midden van de Styx-achtige duisternis van ieder onwetend denkvermogen, want door het te herkennen en te koesteren kun je misschien een jongere broeder helpen (Het innerlijke leven van Krishnamurti, bladzijde 85/86).*

Hetzelfde advies wordt, weliswaar in andere bewoordingen, gegeven in de brief van de Maha Chohan: *Wij moeten ons allemaal bevrijden van ons eigen Ego, het misleidende schijnbare zelf, om ons ware zelf te herkennen in een transcendentiaal goddelijk leven (Mahatma Letters chronologische versie, Appendix II).*

Het misleidende schijnbare zelf kan getransformeerd worden in ons ware Zelf door meditatie en kennis, waarnaar door HPB wordt verwezen in *De Geheime Leer*, deel I, als een tweede *innerlijke* geboorte, voetnoot bladzijde 4.

Om tot zo'n tweede innerlijke geboorte te komen, wordt in de *Stem van de Stilte* het volgende aangeraden: *Zoek naar hem die u geboorte zal geven in de Hal van Wijsheid ... waarin alle schaduwen onbekend zijn en waar het licht van waarheid met onvergankelijke luister straalt.*

In de Hal van Wijsheid gaat het om de leer van het 'hart', en dat wordt ook wel genoemd 'het zegel van waarheid'. Immers, het hart is het centrum van het spirituele bewustzijn, terwijl het brein het centrum van het intellectuele bewustzijn is.

Maar dit spirituele bewustzijn kan niet vanuit een persoonlijkheid geleid worden, en ook kan aan de energie ervan niet eerder richting gegeven worden dan wanneer een volledige vereniging van manas (het denkvermogen) met buddhi tot stand is gekomen (CW XII, bladzijde 695).

In CW IX, bladzijde 34, legt HPB het volgende uit: *Aangezien de fysieke mens, aan alle kanten beperkt en gekluisterd door illusies, de waarheid niet kan bereiken met het licht van zijn aardse percepties, zeggen wij: ontwikkel in jezelf je innerlijke kennis. Voordat de mens tot enige absolute waarheid kan komen moet hij zichzelf kennen, dat wil zeggen de innerlijke waarnemingen die nooit misleiden verwerven. Om de staat te bereiken waarin de mens haar [de absolute waarheid] ziet en waarneemt, moeten we de zintuigen van de uiterlijke stoffelijke mens verlammen.*

Echter, de grote moeilijkheid die overwonnen moet worden is het registreren van de kennis van het Hoger Zelf op het fysieke vlak. Om dit te kunnen moet het fysieke brein volledig blanco worden voor alles behalve het Hoger Bewustzijn. Als het brein aldus een blanco is geworden, kan een indruk van het hart het brein misschien bereiken en bewaard worden (CW XII, bladzijde 696).

Volgens HPB zijn er mannen en vrouwen die hier volledig voor gekwalificeerd zijn, en die er uitsluitend op gericht zijn onder de hoge bescherming van hun goddelijke aard te staan. Haar advies is: Laat ze tenminste de moed hebben het leven te leven en het niet te verbergen voor de ogen van anderen! Niemand zou de opinie van iemand anders als superieur moeten beschouwen aan de stem van z'n eigen geweten. Laat daarom dat geweten, tot z'n hoogste graad ontwikkeld, ons leiden in alle dagelijkse activiteiten van het leven. Wat ons innerlijk leven betreft: laten we onze volledige aandacht concentreren op het ideaal dat we voor ogen hebben en verder kijken, zonder de geringste aandacht te schenken aan de modder op onze voeten ... (CW XI, bladzijde 135).

Deze aarde, o onwetende discipel, is slechts de troosteloze toegang tot de schemering die voorafgaat aan de vallei van het ware licht. ... Deze aarde, discipel, is het dal van smart ... (Stem van de Stilte 18,17).

Krishnamurti vraagt zich af: *Is het mogelijk van alles te leren, van onze smarten en vreugden, zodat ons denken fris wordt en in staat is oneindig veel meer te leren? (Bombay, 20 februari 1957).*

Kan het denken zich ontdoen van alle conditioneringen, zodat het werkelijk en niet slechts in woorden of in theorie of ideologisch, maar werkelijk, totaal, vrij is? (Saanen, juli 1968).

Hij stelt: *Tenzij het denken zich ontdaan heeft van het oude, en leeg is, kan er geen nieuwe impuls zijn* (Bombay, 20 februari 1957).

Ook stelt hij dat het hierbij niet gaat over het verbeteren van jezelf, maar over iets totaal anders, namelijk het opgeven van het zelf.

In Bombay, februari 1954, vraagt hij zich af: *Hoe kan ik in die staat komen? Vervolgens stelt hij: Het bewust, zuiver en eenvoudig keuzeloos gewaar zijn van het feit dat het denken voortdurend in beweging is, en in een constante strijd verwickeld is, maakt dat het lawaai keuzeloos ophoudt. Zuivere intelligentie is de staat van het denken waarin geen keuze aanwezig is, waarin het denken stil is. In die staat van stilte is alleen 'zijn'; dan komt die werkelijkheid, die verbazingwekkende tijdloze creativiteit tot stand.*

De voormalige International President van de TS, Radha Burnier, formuleerde het als volgt: *Als iemand waarlijk begrijpt door zelf te luisteren, te leren, te observeren, dan is er een onbeweeglijk licht en dat is het wat eenieder moet vinden* (maart 1986, in een artikel over Krishnamurti).

HPB zegt het op een andere manier: *Degenen onder jullie die zichzelf zouden willen kennen in de geest van waarheid: leer om alleen te leven zelfs te midden van de samengepakte menigten die je soms omringen. Zoek contact met, en ga verbinding aan met de god binnenin je eigen ziel; schenk alleen aandacht aan de complimenten of de kritiek van die godheid die nooit van je ware zelf te scheiden kan zijn, omdat het werkelijk die god zelf is, namelijk het hoger bewustzijn. Breng zonder uitstel je goede voornemens in de praktijk en laat geen enkele slechts een intentie blijven – terwijl je noch beloning, noch erkenning verwacht voor het goede dat je misschien hebt gedaan. Beloning en erkenning bestaan in jezelf en zijn onafscheidelijk van je, want het is alleen je innerlijk zelf die ze op hun werkelijke waarde kan schatten. Immers, iedereen heeft binnenin zijn innerlijke tabernakel het hoogste gerechtshof – aanklager, verdediging, jury en rechter – wiens vonnis het enige is zonder hoger beroep, aangezien niemand je beter kan kennen dan je jezelf kent, als je eenmaal hebt geleerd dat zelf te beoordelen door het onwankelbare licht van het innerlijke goddelijke: je hogere bewustzijn (CW VII, bladzijde 174).*

Ik sluit dit artikel *Leven in waarheid, waar de leringen van H.P.Blavatsky en Krishnamurti elkaar vinden* af met een aanhaling van Krishnamurti: *Alles wat we kunnen doen is ons bewust zijn van onze eigen begeerten, verlangens, ijdelheden... en er vrij van te zijn, wat betekent vrij zijn van het zelf, van het 'ik'. Dan hoeft je namelijk niet naar waarheid te zoeken; dan komt waarheid naar je toe, omdat het veld er is: een denkvermogen dat stil is, niet gestoord door zijn eigen onrust* (Londen, 16 oktober 1949).